

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit. The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

कविकुलबुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक

हस्तलिखित संग्रह

दाखल क. M-2616 विषय —

नाव — येकादसी महात्म

लेखक/लिपीकार —

पृष्ठ 52 काळ — पूर्ण/अपूर्ण

M-2616

॥येकादसिमाहसंप्रारंभ॥ E

एकादशीपत्र

१

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं । देवि सरस्वति व्यासं ततो जयमुदिरयेत् ॥ १ ॥
युधिष्ठिर उवाच ॥ श्रीकृष्ण सर्वमेवेदं ब्रतं दानस्य विस्तरं । पिता महावृद्धगंगायास्तस्मात्तस्मिन् नारदात् ॥ २ ॥
परमेकं विजश्रेष्ठ विविधेषु कृतैषु पि । प्रष्टुकामासि यच्छेष्टं सर्वपापप्रणाशनं । ३ ॥ तद्बुद्धिरुपयामह्यवि
धि मंत्रपुरःसरं । एकादशीव्रते जस्य कथमुद्यापनं न वेत् ॥ ४ ॥ माकं देय उवाच ॥ साधुष्टमहाजगधर्मपुत्रयु
धिष्ठिरः । यत्नेन शृणु तत्सर्वमेकादश्या ब्रतं शुभं । ५ ॥ उद्यापनं च विधिवत्सर्वं शुभं विनाशनं । यथा क्त
वे मया कापिकथयिष्ये तवानघ । ६ ॥ नन्दन उवाच ॥ पावति कुर्वित्वेकपरेषु वै । वक्तव्यं कापि नृपालसु शिष्ये
षु यदिष्यते । ७ ॥ पुरा रुतयुगस्पादौ युवनाश्वौ महानृपः । तस्य पुत्रो महाजगो मां धाता जगदीश्वरः । ८ ॥ वि
द्युज्जिह्वुतिपरप्रवरश्च महानृत्तः । पञ्चाशत्कोटि विस्तारवसुधावसुधाधिपः । ९ ॥ नक्तान्ते नारिदलादिपाः
प्रसादात्कमलापते । सराजा मृगया मिच्छन् परे संस्थाप्य मंत्रिणं । १० ॥ स वैरेतुचरैः साधुजगाम गहनं वनं ॥
स तत्र मृगसंगेन प्राप तच्च वनाद्वनं । ११ ॥ पश्यन् स रितोरमां नानादिजमृगान्वितं । नानाद्रुमलताकाण्डं
नानासिद्धिदोषशोभितं । १२ ॥ तस्मिन् क्रौंचवने पुण्ये गङ्गातीरे मनोरमे । तिष्ठति मुनयः सर्वयोगध्यानपरायणः ।
उर्वसाश्चैव माण्डवो नाचिके गोघोतमः । विश्वामित्रो वसिष्ठश्च जालुकि गालवस्तथा । १४ ॥ जमदग्निश्च कोद्र

ल्यास्तवल्कोविनांडुकः। एतेमुनिगणैः साधर्म्यं हतिष्टामिपांडवः। १५। ततो राजा हयं तत्क्रावसुधासमवस्थितः।
 महर्षिणां च सर्वेषां प्रणममकरोत्पुनः। १६। ततो मुनिगणैः साधर्म्यं धैर्यरूपपुजितः। रुतांजलिपुटो ज्ञत्वा धर्मं
 पप्रच्छ वेष्टवं। १७। ततो वार्ताप्रसंगेन स वदन्ति मत्तमाश्रीतं। मयारव्या तं उच्यते तस्मै तच्छृणुष्व नराधिपः। १८। सर्वेषां वि
 धुधर्माणां मूलमेकादशाव्रतं। एकादशी परं नास्ति कृत्वा यत्तसहस्रकं। १९। तावद्भूतानि सर्वाणि दानानि कुरु नंद
 नः। यावन्नोपवसेजं तु वासरं विष्णुवर्धनं। २०। वरं चाडालजातिनां एकादशुपवासस्तु। ननु प्रज्या च उर्वेदी
 यो नुक्ते हरिवासे। २१। न गायत्रीसमो मंत्रनपर्वं द्वादशी परं व्रतमेकादशी पुण्यं सवर्षिष्ट विनाशनं। २२। एकभक्ते
 न नक्ते न उपवासैर्विशेषतः। कुरुष्व नृपशाहं लपवित्रं द्वादशाव्रतं। २३। मां धातातु। एकभक्तस्तेन नक्तस्तेन उपवा
 सस्य मे प्रजो। किं फलं किं प्रभाणं हि कोविदि किंच एतज्जनं। २४। एतन्न सर्वं विशेषेण कथयस्व महामुने। मां कुरुते।
 उपवासाद्विपुणं दिनं नक्तं नो जितमाप्नुयात्। २५। नक्तं स्याद्विपुणं एकभक्तस्त्वेकारके। एकभक्तेन नक्तं नोप
 वासे विशेषतः। २६। यः करोति नरो नक्तं नादृतिस्तस्मै वै पुनः। हेमं ते वै वसं प्राप्ते मासमार्गेशिरे शुभे। २७। शुक्र
 पक्षे च याराजतसोपोषाकादशी शुभा। दशम्यां चैव नक्तं च यत्किंचित्सुदृढव्रतः। २८। द्वादश्यामेकभक्तं तु
 एकादश्यां उपोषणं। एकादशी दिने प्राप्ते प्रातरुच्यते सुदृढे। २९। शुक्लाया नियमतं नंदतथावनपूर्वकं। कां स

मांसं मसुताश्च चाणकाकोष्ठवास्तथा ॥ ३० ॥ शकं मधुपरात्रं च पुनर्नेजिनमेषु न ॥ एकादश्यां दत्तकाष्टं तैलस्नानं च ॥
 नोजनं ॥ ३१ ॥ दिवा स्नापनं च सतं च तांबूलं जोगवर्जितं ॥ असक्तकूलपां न च हिंसाद्युतं तथा जनं ॥ ३२ ॥ एकादश्यां
 महाराजशुक्लायान्नियमं स्तथा ॥ अद्य मे नोजनं नास्तीति सेवा चापिके शवः ॥ ३३ ॥ प्रीत्यर्थं तव देवेश नियमास्तु दिवा
 निशः स्वप्नेऽपि सुविकलं नोजनं यच्च मेषु न ॥ ३४ ॥ दन्तांतरविलम्बानां क्षमस्व परमेश्वरः ॥ एकादश्यां निराहारस्ति
 त्वा चैव परे हनि ॥ ३५ ॥ जोहो हं पुंडरीकाक्ष शरणं मे न वाञ्छितः ॥ नियमं मंत्रः ॥ स्नानं कृत्वा विधानेन नद्यादौ विमले
 जले ॥ ३६ ॥ तर्पयित्वा पट्टं देवान् पूजयेत् मधुसूदनं ॥ स्नात्वा दिनांते कृतं नित्यं कर्म रात्रौ च विष्णुं विविधोपवा
 रेः ॥ शक्त्या धनैर्वेद्यनिवेदनैश्च निराजने जागरणे च दीपैः ॥ ३७ ॥ गोमयं मुडलं कृत्वा च उहस्तं प्रमाणतः ॥
 स्थापयंतं मृजं कुंजं पंचरत्नसमन्वितं ॥ ३८ ॥ तस्योपरि न्यसेद्देवं लक्ष्म्या सह जगत्यति ॥ पथकं जलं दृश्य कपुषं
 मासे मासे पृथक् ॥ ३९ ॥ भागशोर्ध्वं सिते पद्मे हरिरेकादशाधिया जयंति नाम विख्याता सर्वपापप्रणाशनि ॥ ४० ॥
 केशवं स्थापयेद्देवं ॥ विशालाक्षा समन्वितं ॥ पूजयेन्मालतीपुष्पैर्नैवेद्यं मोदकामता ॥ ४१ ॥ नारिगेन ददेदर्थं सप्त
 धान्यप्रदीयते ॥ रुद्रपद्मे च विख्याता विमलैकादशी जुवि ॥ ४२ ॥ न्यसेत्संकर्षणं देवं सहितं च सुनंदया ॥ पूजयेत्
 विमलेषुषे मृणुराजनं गल्पकैः ॥ ४३ ॥ रत्नाफलेन चैवाद्यं ॥ नैवेद्यं गणकास्मृतं सुवर्णं दियते दानं विजेत्योत्पस
 तमः ॥

कोषस्यैकादशीसुक्तासाधनाममन्त्रपते। नृसेनारायणं देवं लक्ष्म्या चैव समन्वितं। ४७। एजयेत्पद्मपुष्पैश्च
 दाडिमं चार्घ्यमुत्तमं। चूर्णमुक्तं तु नैवेद्यं रूपपात्रं प्रदीयते। ४८। कल्याणं रुक्मपद्मे च नृसेदेवं हरिश्चमं। सहि
 तं प्रीतिप्रियया कक्षारेण प्रसृजयेत्। ४९। देदेदं ध्वंशनाद्यान् नैवेद्यं घेवरं कर। दानानि दीयते उग्धं विजेन्नो
 पपुंगवः। ५०। माघे कामप्रदासुक्ते पक्षे माधवदेवता। रुक्मिण्या सहितो देव उक्तवको एजयेत्सूत्रैः। ५१। बीज
 पुरंददेदं नैवेद्यं मंडका तथा विजायतिलधेनुवै कथितं दानमुत्तमं। ५२। एकादशी जया रुक्मे च नृसेदेवं पुजयेत्
 सुरं। धात्र्या च सहिते देव्या एजयेत्तुलसीदलेः। सौहालिकं च नैवेद्यं जंघारेणार्घ्यमुत्तमं। उपानो दीयते दानं विजा
 यविष्णुवत्सलः। ५३। फाल्गुने कदशासुक्तासाधनाममन्त्रपते। गोव्दं एजयेदेवं च चक्रं कात्यासमन्वितं। ५४। ए
 जयेच्च पक्षे पुष्पैरघोडेनार्घ्यमुत्तमं। कसारकं च नैवेद्यं तीक्ष्णपात्रं प्रदीयते। ५५। सौम्या चैकादशी रुक्मे च निरुधं प्रसृज
 येत्। सहितं मित्रविंदाया ऊसुमैश्च कुदकैः। ५६। अर्घ्यं चैवोन्नतिदद्यान् नैवेद्यं सेवकं शुभं। तिलधेनुदीयदानं
 विप्राय विष्णुरुपिणे। ५७। चैत्रे च दमनानां मविरव्याते कादशाष्टप। विष्णुं संसृजयेदेवं विशालाक्षसमन्वितं। ५८। ए
 जयेच्च पुष्पैश्च नृसेदेनार्घ्यमुत्तमं। नैवेद्यं सक्तुकं दानं कर्षरागरुचंदनं। ५९। बहूला रुक्मपद्मे च वासुदेवं सुरं
 वृष। शैत्यासहितं देव्या मरुपुष्पैश्च सृजयेत्। ६०। अर्घ्यं जतिफलं चैव नैवेद्यं वटकानि च दीयते वस्त्रयुग्मं च॥

३

विजायविष्णुरुपिणे। ६१। एकादशी नरः श्रेष्ठवैशाखे मधुसूदनि। मधुसूदनदेवं च माधव्या च समन्विता। ह्यहजयेद
 मनकैः पुष्पैः अर्घ्यं पुनः स्मृतं। उपांनयुगलं दानं पायसं शर्करा चितं। ६२। सिद्धा चैकादशी रुद्रो प्रद्युम्नदेवम
 चयेत्। कालिं द्या सहितं देव्या अर्घ्यं चतुर्फलं नृप। ६३। नैवेद्यं कथितं उगं गोदानं विजसुनवे। ज्येष्ठे त्रिविक्रमा
 शुक्ले देवं त्रिविक्रमं नृपः। ६४। हजयेद्यूथिका पुष्पैः पञ्चारव्या च समन्विता। करणेन देदेदधं नैवेद्यं घृतशालिनं॥
 ६५। दानं च दीयते लुत्रं विजायेनंतरुपिणे। एकादशी रुद्रो पक्षे विरव्यातापापनाशनि। रुसिहं स्थापयेदेवं हो
 मकात्या समन्विता। हजयेद्गुगराजैश्च अर्घ्यं त्रात्र फलं स्मृतं। ६६। करं बकैश्च नैवेद्यं जलधेनुं विजायत्वा एका
 एकादशी शुक्लपक्षे तोषादे सुगति प्रदाः। ६७। हजयेद्वामनं देवं कमलाया समन्विता। नालिकेरं देदेदधं त्रपा
 मार्गेण हजयेत्। ७०। रवउमिका च नैवेद्यं। नृमालुत्रं च दीयते। एकादशी च विरव्याताप्यसिते वारिनाशनि। ७१
 सहितं विजया देव्या हजयेत्पुरुषोत्तमं। सुगंधैर्वकुलैः पुष्पैः अर्घ्यं विल्वफलं स्मृतं॥ ७२। नैवेद्यं ह्यपके कार्यं नवनी
 तं च दीयते। श्रावणस्य सिते पक्षे ललितैकादशी नृपः। श्रीधरं स्थापयेदेवं कांतिमध्या समन्विता। हजयेत्ततः
 त्रैश्वर्यं अर्घ्यं फलं सकवरं। ७४। नैवेद्यं पालिका श्रेष्ठ पुस्तकं दीयते नयः। धर्मप्रदा त्रिधा रुद्रोऽधोक्षज हजयेत्पु
 ७५। रुक्मिणसहितं नृप पुष्पैः पाटलजैवरे। अर्घ्यं पुगि फलं नित्रं नैवेद्यं हरिकामता। ७६। दीयते घृतपात्रेन॥

३

विप्रायविष्णुरूपिणे। एकादशीनामपदेभुक्तेचहरिवल्लभा॥११॥ स्थापयेच्चक्रपिकेशंअपराजितयामंदे। एजये
 त्रकाशपुष्पैश्चक्रंभ्रांतेनाघमुत्तमं॥१२॥ तिलक्षोदं चनेवेद्यंदांनंब्रह्मपुरिचतां। रोषाचैकादशीरुलेजेना
 देनंचएजयेत्॥१३॥ देवसुत्रगयासाधुंउवांकरवरेचते। शिवाफलंदेदेदधंनेवेद्यंरक्तमंडका॥१४॥ विधि
 वद्दीयतेकेन्यास्वजातीयवननेएकादशीविशोकाचतुष्पिनेप्रथितासिता॥१५॥ स्थापयेत्प्रनामंउपप्रवता
 समन्वितं। एजयेच्चरामीपुष्पैश्चक्रंमदनजंफलं॥१६॥ शालिपिणेननेवेद्यंशकरासहितेनवे। दीयतेमोदकाचूप
 गुडेनसर्पिषावितः॥१७॥ एकादशीचविरवातातुसितेसुरवर्धनी। रुधंसंएजयेदेवंसुदेव्यासत्ययामंद॥१८॥ मु
 चुकंदैःशुभैःपुष्पैःअर्घंरत्नाफलंवरं। नेवेद्यंशुउसर्पिण्यासुवर्णंदीयतेनघा॥१९॥ एकादशीचविरवाताज्ञान
 प्रदाचकार्तिके। न्यसेदामोदरंदेवंसहितंराधयासदा॥२०॥ एजयेत्तुंजीकापुष्पैरर्घंउपप्रनिफलं। मुक्तुंउंति
 नेवेद्यंसुखसेयाप्रदीयते॥२१॥ उन्नयाचसितेपक्षोउपेइंएजयेत्सुर। सुगंधयाचसहितं तिलपुष्पैश्चपांडवः॥२२॥
 श्लुदंडुददेदधंनेवेद्यंशुउसर्पिषी। नमिदानंचविधिवत्तुविशिष्टकथितोमया॥२३॥ एवंकृत्वातुपश्रेष्ठसर्वं
 उफलंनवेत्। एवंघादशवर्षाणि कृत्वासंदंशंरंउवा॥२४॥ पश्चाद्युद्यापनंकयसिंहतीहृतसिद्धये। कार्तिकेमार्ग
 शिर्षेउमाघेजीमताथौउवा॥२५॥ फाल्गुनीकादशीचैत्रेचैशाखेमधुसूदननी। कर्तव्यंतत्रवाराजन्एकादश्याविव।

जना ॥ १॥ ततः प्रजातसमये छवि नृत्वा समाहितः स्नानं कृत्वा प्रयत्नेन नद्यादे विमलजले ॥ १॥ तपयित्वा पितृन्
 देवान् एजयेन्मधुसूदनं ॥ मउलं चोदरे नृप सर्वतो नृसंज्ञकं ॥ १॥ ॥ सौवर्णकारये देवं लह्मा सहजगत्यते ॥ देव
 मंत्रः प्रतिष्ठाप्य एजयेच्च प्रयत्नतः ॥ १॥ ॥ अथ विष्णुर्जामंत्रः ॥ ॥ आगच्छ देव देवेश स्थाने चान्नस्थिरो भवः ॥
 यावत्सृजां करिष्ये हंतावत्वं संनिधौ भवः ॥ १॥ ॥ आवाहना ॥ क्षीरसागरकलोलैस्नानपापनिषुदन ॥ भजमां
 नृतनव्ये वादते नजलवी उना ॥ १॥ ॥ स्नानं ॥ इदमावाहनं युगं विश्वस्यावरणघ्नोः ॥ लह्मा सहमया दतं एहं
 एगुरुध्वजः ॥ १॥ ॥ वस्त्रमंत्रः ॥ यज्ञे योगे तथा सारथे पवित्रस्थं सदा च्युत ॥ यज्ञोपवितदानेन कुंभां सर्वयावनं ॥
 ॥ १॥ ॥ उपवितमंत्रः ॥ चण्डेण प्यायि मण्डपं सुरुषि निश्च वलनं ॥ अत्र चंदनलेपेन प्रीतो भवजनादनः ॥ १००॥ चंदन
 मंत्रः ॥ सुमाल्यानि सुगंधानि मालत्पादिनि ते प्रजो ॥ नक्तादना निदेवेश लह्मा सहजगत्यते ॥ १०१॥ पुष्पमंत्रः ॥ ॥
 मन्त्राय पादयो नो भि कुर्म देवा यजानुना ॥ नमाम्युरुवराहाय वृ सिंहाय तथा कटिं ॥ १॥ वामनाय नमो नात्रां ॥
 जामदग्न्याय वक्षसि ॥ उदरस्ते श्रीरामाय रु ह्मेकं गायते नमः ॥ १॥ सुरवंते बुधरुपाय मृक्षिते कल्कि ते नमः ॥ १॥ एणवा
 द्ये नमो तैश्च केशवादिस्व नामभिः ॥ १॥ ॥ एजयेत्पुरुषाधीशं लह्मा धीशं जनार्दनं लह्मे नमः ॥ पद्माय नमः ॥ हरिप्रिया
 ये नमः ॥ कमलाय नमः ॥ इंदिराय नमः ॥ इति लक्ष्मिपुजा ॥ ततः इन्द्रादि दिक्पाल एज्या ॥ ततः शंखादीन्यायुधानि एजयेत् ॥

रु

४

गरुडाय नमः। नारदादिगणेश्यो नमः। ब्राह्मणे वेदमंत्रैश्च पुराणे क्तयेतरः। पुजयेज्जगतां नाथं सलत्सि गरुडा
 सनाह। वनस्पतिरसो दिव्यो गंधाद्यः। सुचिराकृतः। धूपये देवदेवेश गृहाण सुरपदोभवः॥७॥ धूपमंत्रः। दीपस्तो
 नाशयेते दीपः कांतिप्रयच्छति। तस्माद्दीपः प्रदानेन प्रायतां मे जनार्दनः॥८॥ इति दीपमंत्रः॥ नैवेद्यमिदमन्नाद्यं
 जज्ञो ज्यसमन्वितं। निवेदयामि उद्यर्थं प्रायतां मे जनार्दनः॥९॥ नैवेद्यमंत्रः॥ संसाराण्येकद्योले व्याकुले कृत
 मानसा। पापपंके निमज्जंतं तारायस्वनमोस्तुते॥१०॥ अर्घमंत्रः। नागवल्लीदलं रम्यं रंगीफलसमन्वितं। कर्पूरेण स
 माख्यातं नाकुलं प्रतिष्ठयतां॥११॥ ताकुलमंत्रः। सर्ववाद्यमयी घंटा देवदेवस्य वज्रजा। तस्मात्सर्वप्रयत्नेन घंटा
 गदचकारयेत्॥१२॥ घंटामंत्रः। आरात्रिकमिदं देवजगद्युद्योतकारक। कर्पूरादिसमोपेतं करोमि शरणं भवः॥१३॥
 आरात्रिकमंत्रः॥ गंगाजलसमानीतं। सुवर्णकिलशो धृतं। आचमनं मया दत्तं प्रात्यर्घ्यं प्रतिष्ठयतां॥१४॥ आचमनमंत्रः
 अनेकजन्मजनितं पापराशि विनाशनं॥ नमामि विष्णुं विश्वेशं लक्ष्मासहसुरोत्तमं॥१५॥ नमस्कारमंत्रः। गोविंदजग
 तां नाथ पुराण पुरुषोत्तमः॥ प्रदक्षिणामया दत्ता सर्वपापक्षयं कुरु॥१६॥ प्रदक्षिणमंत्रः॥ रात्रौ जागरणं कृत्वा सर्व
 पापेषु मुच्यते॥ मनसा सस्मरन् देवं शरच्चक्रगदाधरं॥१७॥ ततः प्रजापतसमये स्नात्वा स ह्यज्येदेव नृणां। ग्रामत्रयं।
 ब्राह्मणं श्रेष्ठान् विद्याहृतकुलान् वितान्॥१८॥ चतुर्विंशति संख्याका नृनः शीघ्रं पुण्यं वितान्। सर्वकियां विधिं
 नेन

५

सर्वकुर्याद्विधानेन जपहोमार्चनादिषु ॥ १८ ॥ इदं विशुरिति मंत्रेण होमं च कारयेद्विजः ॥ शृङ्गाणामपि चान्येषां म
 त्रस्याधादशादशः ॥ १९ ॥ शय्यापदं च गोदांतं दपतिष्ठादशावत् ॥ अग्नानि सर्वदा नानियथा शक्त्वा निवेदयेत्
 चतुर्विंशतिवैकुंठाः सरलादिपसंयुताः ॥ चतुर्विंशतिविधाश्च जयेच्च स्वराकृतः ॥ एव कृतमहोपाल ॥
 नियमं च विवर्जयेत् ॥ विष्णोः संतोषणार्थाय ये मयानियमा कृताः ॥ २३ ॥ तान् द्यमोचयिष्ये हंत कउष्ट्रैर्जनाद्भिः
 इहितनियमानां च प्रवर्तेहि निवर्तनं ॥ २४ ॥ अस्तु मे तु वनाधीश संसृणु फलहेतवे ॥ जानता जानता वापि यत्न
 तंतव संनिधि ॥ २५ ॥ नियमविसर्जनं ॥ सर्वोपहारान्संस्तु ब्राह्मणाय निवेदयेत् ॥ संतोष्य वैष्णवान् विप्रान्
 इष्टबहुजनेः सह ॥ २६ ॥ स्वयं च पारणं कुर्यात् त्रिधादशी नैवलं घृयेत् ॥ उलसी छेदनं चैव न कुर्याद् दशादिने ॥
 उलसीदलसंयुक्तं पारणं चरणेदकं ॥ प्राशयेज्जो जनात्सर्वं मनोवाक्यसंयुतः ॥ २७ ॥ गगलत्वं च महाराजपाल
 यत्वं स्वकां पुरा ॥ कुरुष्व विधिना सर्वमेकादशा व्रतं मुनिं ॥ २८ ॥ श्रीमार्कंडेय उवाच ॥ एकादशी व्रतमिदं मुद्यापनविधि
 स्तवायः पुरा यो वनाश्वस्य कथितः सोऽद्य वै मया ॥ ३० ॥ लोकानां उहिताया यतव नृत्पायुधिष्ठिरः ॥ यः करोति
 नरो नृत्पाविष्णुलोकं स गच्छति ॥ ३१ ॥ ये च शृण्वन्ति नृपालकथ्यमाना मिदं व्रतं ॥ सर्वपापविनिर्मुक्ताः सर्वेयांति न
 सत्रायः ॥ राज्याधिलभते राजपंधनाधिलभते धनं ॥ पुत्रार्थिलभते पुत्रान् एतद् व्रतं नृत्पावतः ॥ ३३ ॥ सर्वतायेषु

५

यत्पुण्यं सर्वदा नेषु यत्फलं तत्फलं समवाप्नोति व्रतकत्रयिधिष्टिरः ॥ ३५ ॥ एतन्ने सर्वमारवातं पवित्रं द्वादश
 व्रतं ॥ यः करोति नरो नक्त्या विष्णुलोकं स गच्छति ॥ ३५ ॥ ॥ शितेश्च न विष्णोत्तरपुराणेश्च कृष्णयुधिष्ठिरसंवादे नृ
 नया एकादशी व्रतं ॥ ॥ युधिष्ठिर उ ॥ वंदे विष्णुं विष्णुं साक्षाद्योक्तं त्रयसुखा वहं विश्वेशं विश्वकृत्तरिं पुरा
 णपुरुषोत्तमं ॥ १ ॥ किंचित्प्रच्छाम्य ह देवं संशयोऽस्ति महान्मम ॥ लोकानां च हितार्थं पापानां हन्यहेतवे ॥ २ ॥ मा
 र्गशिर्षे सिते पद्मे द्वादशी चैव कानवेत् ॥ किं नाम कोविधिः स्तस्मै को देवः स्तत्र पूजयेत् ॥ ३ ॥ एतद्वचं ह्ये मे स्वामिन् वि
 स्तरेण यथा तथं ॥ श्रीनृगवानु ॥ साधुष्टुष्टव्याराज नृसाधुते विमलयशः ॥ ४ ॥ कथि चिष्णामिराजे इह रिवासरु
 त्तमं ॥ उत्पन्ना वासिते पद्मे द्वादशी मम वल्लभाः ॥ मार्गमासस्य उत्पत्तिमम देहसमुद्भवा ॥ पुरा मुरवधाय यिज्यता
 जन वल्लभाः ॥ ५ ॥ कथिता च मया सा वेतवाश्रज सत्तमः ॥ सर्वमेकादशी राजन् त्रैलोक्ये स चराचरे ॥ ६ ॥ मार्गशिर्षे
 सिते पद्मे उत्पत्तिरिति नामतः ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि मार्गशिर्षसिता उवा ॥ ७ ॥ यस्मात्प्रवणमात्रेण वाजिपयफलं
 लजेत् ॥ जयति नाम सा प्रोक्ता सर्वपापहरा परा ॥ ८ ॥ देवदामोदं चैव पूजयेत् प्रयत्नतः ॥ तुलस्यामजरिनिश्चयै
 दिपैश्च यत्नतः ॥ ९ ॥ हवीं विधिना राजन् दशमेकादशी तथा ॥ मोक्षेकादशी नाम्ना च महापातकनाशिनि ॥ १० ॥ को
 समासमसुरा च चणको को इवास्तथा ॥ शाकं मधुपरा जं च ॥ पुनर्नेजिनमैधुनं ॥ ११ ॥ दशम्यां दशवस्तु नियलेन प

रिवर्जयेत्। श्री कृष्ण उ॥ ॥ १३ ॥ अधो यो निगताः सर्वे पितृमातृसुतास्त
 ध्या॥ ॥ १४ ॥ एतस्मात्कारणं दस्या महिमां न शृणु नृपः। पुरा उत गमे रम्य
 लोकिकेन वसं नृपः। १५ ॥ वैरवानसेति राजर्षि पुत्रे वत्सल्यत्सजः। विजाश्रय वसंस्तत्र वत्सवैदपरायणः।
 रुद्धिमतप्रजास्तस्य वैरवानस्य महात्मनः। एवं सराजं कर्वाणोरात्रोत्सवमध्यातः। १६ ॥ ददर्श जिनकं स्वत्तत्र
 धो यो निगतं नृपः। एवं दृष्ट्वा तथा तं तु विस्मयोत्फूलोचनः। १७ ॥ कथयामास ह तं तं विजाश्रय स्वत्तमं नव॥ राजा उ॥
 मया तु स्वपिता दृष्टो नरकौघगतो विजाः। १८ ॥ तारयस्वैति मां तात अधो यो निगता सुतः। इति ब्रूवाणः स तदा म
 या दृष्टः पिता स्वयं २० ॥ तदा प्रवृत्तिनो विप्रानां गेशर्मल नाम्बहं॥ एतं प्राज्यं मम महदस दामसुरवन्तथा॥ २१ ॥
 श्वारथा गजाः कोशो न विप्रसुरव दाममः। न दारान सुताम त्वरे च ते विजसत्तमः। २२ ॥ किकरोमि धग ह्यमिशारं
 मति उद्यमे। तद्भूतं तु तयो योगं कथयं च विजोत्तमः। २३ ॥ हते नये न जनक स जतिल न ते ततः। किते न जिविते
 लोके। स पुत्रेण बलायसा। २४ ॥ पिता उच्यस्य नरके तस्य जन्म निरर्थकं। ब्राह्मण उ॥ पर्वतस्य पुनरत्र ग्राश्रमो नि
 केटे नृपः। २५ ॥ गम्यतां राजा ह उच्यते नव्यं विजानतः। तेषां श्रुत्वा ततो वाक्यं वैषा नो राजसत्तमः। जगाम तत्र य
 नास्ते ग्राश्रमे पर्वतो मुनिः। ब्राह्मणैः वेष्टितः स तेषां प्रजा निश्चयसंमततः। २६ ॥ ग्राश्रमो विपुलं स्तस्य मुनिनिःसनि
 षेवितः।

रुद्रेदाथवणिमयुः सामाध्वपनकोविदैः॥२०॥ वेष्टिनो मुनिनिस्तत्र विती यरवपमनः॥ दृष्टातं मुनिशाडलि।
 राजा वेषानसस्तदा॥२१॥ जगाम अत्र निमृद्धादं उवत्प्राणनामचापप्रच्छुक्रालतस्य सप्तस्वंगेषसौ मुनि॥२०॥
 राजपेनिः कंटकं चरासोरत्नसमन्वितः॥ राजा उ॥ तव प्रसादात् नो स्वामिन् कुत्राले मे गसतके॥२१॥ नवनां
 येषु कुलंकयंतेषु विघ्नता॥ मया स्वप्ने स्वयं दृष्टो जनको दुर्गतिगतः॥२२॥ केनपि व्रतदानेन नो हस्त
 स्यन्न वेत्ततः॥ एतन्मेशमजगवन्ष्टुत्वादमुपागतः॥ एतच्छ्रुत्वा नृपवचपर्वतो मुनिसत्तमः॥ ध्यानस्तिमि
 तनेत्रो सौ चतुर्भुजं व्यचितयन् मुकुटं मे कंधात्वा सप्रत्युवाच नृपोत्तमः॥ जाने हंत वराजं इति उपायं विक
 र्मणः॥२३॥ मुनिरुवाच॥ पुरापित्रा तव नृपसपत्नि द्येष दोषतः॥ कामासक्तेन एकस्याश्चुभंगकृतस्त्रियाः॥
 त्रादिदेहिति जलं त्याज्युदानं नराधिपः॥ तेनैवं तव पित्रा तु न दत्तं रुद्रुदानकं॥२४॥ कर्मणो तेन पापेन न
 रके पतितोऽयं॥ राजा उ॥ केनैव व्रतदानेन मोक्षस्तस्य न वेत्सुने॥२५॥ निर्यापापसंस्थानात्तन्ममाह्वयतः
 मुनिरुवाच॥ मार्गशिर्षे सिते पद्मे हरेः कादशी प्रिया॥२६॥ जयंति नाम विख्याता सर्वपापप्राणशानि॥ केशवं स्था
 पयेद्देवं विशालाक्षं समन्वितं॥२७॥ पूजयेन्मालतिपुष्पैर्नैवेद्यं मोदकमताः॥ नारिगेन वदेदर्थसप्तधानं
 दीयते॥२८॥ सर्वैस्तु तद्भूतं कृत्वा पित्रेऽहं प्रदीयते॥ तस्याः पुण्यं प्रजावेन मोक्षस्तस्य न विष्यति॥२९॥ मुनि

वाक्यं ततः श्रुत्वा नृपस्वट्टमागतः। आग्राहाणिकः कृत्वा प्राप्नोत्तरतः सत्तमः। अतः पुरचरैः सर्वैः पुत्रदा
 रस्तदा नृपः। व्रतं कृत्वा विधानेन नृपुण्यदत्तं नृपायतत्। ४४। तस्मिन् दत्ते तदा पुण्येषु वर्षमन्त्रदिविः॥
 वधानसपिता तत्र गतः स्वर्गं स्तुतो गणैः। ४५। राजानमतरि हान् विमला गीरना वतः। स्वस्त्यस्तुते न पुत्रस्य
 प्रत्युक्ता स दिवंगतः। ४६। एवं चः कुरुते राजन् मोक्षार्था एकादशी शुभा। तस्मात्पापक्षयं याति हृतो मोक्षम
 वाप्नुयात्। ४७। नातः परतरा काचि मोक्षदा विमला शुभाः। पुण्यसंख्या तु राजेन्द्र नाहं जानामि यत्कृताः। ४८।
 पद्मानादश्रवणं चास्य वाजिपेयफलं लभेत्। चित्तामणिसमापि पातुणामोक्षप्रदायिनि। ४९॥ ॥ इति श्री
 ब्रह्मांडपुराणे मार्गशीर्षे शुक्लामोक्षेकादशीमाहात्म्ये ॥ १॥ ॥ ७॥ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ मार्गशीर्षे कृष्णपक्षे द्वाद
 शीका नवे त्रयो॥ किं नामा कोविधिः स तस्मात्को देवस्तत्र पूज्यते। एतदाचरन्स्वमेस्वामिन् विस्तरेण जनाद्देनः॥
 श्री कृष्ण उवाच ॥ कथयिष्यामि राजेन्द्र जवतः स्नेहकारणतः। तदा उद्धृतं मे राजन् कुरुनिश्चयप्रदं हिणैः। यथा उ
 दितं वेनमद्यु एकादशा व्रते न वै। १। कृष्णपक्षे च विरवाता विमलैकादशी शुवि। न्यसेत्सं कर्षणं देवं सहितं च
 सुनदया। २। पूजयेद्विमलैः हृष्यैः शुभपुराज नगस्त्यकैः। रत्ना फलेन चैवाघं नैवेद्यं गणकार्मुताः। ३। सुवर्णदि
 यते दानं विजयो नृपसत्तमः। तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कर्तव्यो हरिवासरः। ४। मार्गशीर्षे कृष्णपक्षे द्वादशीया नवे
 नृपः॥

तस्याश्चेवापि माहात्म्यं शृणुष्वेकाग्रमानसा। आदिकाश्चापि याराजन्नेकादशो न वंति हि। तासां मेवं हि सर्वसि
 विकल्पं नैव कारयेत्। तथा पितृवैकादश्या शृणुराजन् कथानकं। अतः परं प्रवक्ष्यामि मार्गशीर्षे कृष्ण
 द्वादशी। एतस्या विधिं नृपः श्रेष्ठलोकानां हितकाम्यया। मार्गशीर्षे कृष्ण द्वादशे सफलानां मनमतः। १०। नाराय
 णे सिद्धे वस्मै सजयेत्तत्र प्रयत्नतः। हर्षेण विधिं नाराजन् कर्तव्यैकादशी जनैः। ११। नागानां च यथा बोधपक्षिणां
 गडो यथा। देवानां च यथा विष्णुं दिपदां ब्राह्मणे यथा। १२। वृत्तानां च तथा राजन् वरा एकादशी तिथि। तेजना न
 रतः श्रेष्ठममस्याश्च सर्वशः। १३। हरिवां सरसं क्तावर्तते ये जना नृशः। सफलानां मेयारव्याता तस्य पुण्यफलं शृणुः
 फलं मां सजयेत्तत्र कालदेशो ज्ञेयः। शुभैः। १४। नालिकेरफलैः शुद्धैस्तथा वै विजयकरकैः। १५। जबीरैर्दंडिमैश्चैव त
 था सगफलैरपि। लवंगैर्विविधैश्चान्यैस्तथैवाग्रादिभिः फलैः। १६। धूपदीपैस्तथा शक्त्या क्रमशः प्रति सजयेत्।
 सफलायां दीपदानं विशेषेण प्रदीपयेत्। १७। रात्रौ जागरणं तत्र कर्तव्यं च प्रयत्नतः। यावदुन्मिषते ते त्रं।
 तावज्जागृन्ति यो निद्रा। १८। एकाग्रमनसो ज्ञत्वा तस्य स्यात्फलं शुभं। तस्मै मोक्षोऽस्ति वैयतनार्थं तस्मै दृशन
 हि। १९। न तस्मै मंत्रं किंचिद्विदीह लोके नराधिपे। पापं वर्षमहस्वा एतपस्तप्ते न यत्फलं। २०। तत्फलं समवा
 त्नाति सफला जागरणे न च। श्रुयतां राजशाहं सफलायाः कथानकं। २१। च पावति ति विख्याता पुरिमा।

ध्यां

हिममतस्पच। मादिमतस्पराजर्वे श्वत्वारश्चा नवसुताः। २२। तेषां मध्यो ज्येष्ठसमहा पापसंयुता। परदारानिगा
मिचवेरपासंगरतः सदा। २३। पिउप्रवांसपापिष्टोगमयतेवमन्वहं। ग्रसं हतिरतो नित्यं देवता विजनंदक। २४।
वैद्यवानाचवेदानां नित्यं निंदारतः सदा। २५। विधुंत दादृष्टा पुत्रमादिमतो हृषः। २६। लुपको नामना मिति
हृत्वा वानत्यमर्षितः। राक्षानिकासितस्तेन पित्रा चैवापि बहुभिः। २७। परिवारजनैः सर्वैस्तत्तेराजन्त्याद
पि। लुपको पित दात्यक्त चितया मास एकतः। मया च क्रियते किं वै मत्पापे तदा करोतु। समयागम्यते स
म्यकवनत्यक्ता पुरं पिउ। २८। इत्येवं समस्ति हृत्वा लुपको देवपातितः। निर्जगाम पुरा तस्माद्गते सौतुह
नवनं। २९। जीवने परो नित्यं नित्यं स्तेयपरायणः। सर्वत्र नगरं तेन राज्ञ्य नृष्टः सपापकृत्। ३०। आमिषाहार
निरतो नित्यं च फलजहकः। आश्रमो तस्य दुष्टस्ववासुदेवस्य समतः। अश्वस्थो वर्तते यत्र जीर्णैर्वज्रजुवा
धिकैः। देवत्वं तस्य दृष्टास्पवर्तते तद्धने महत्। ३१। तत्रैव न्यवसद्वासो लुपकः पापबुद्धिमान्। एवं कालक
मेनैव वसतस्तस्य पापिनः। विकर्मनिरतस्यापि कुर्वतः कर्मनिंदितं। मार्गशार्पे रुध्रपदेषु र्वाहसफलादि
नात्। दशमदिवसे राजन्निवायां शीतपीडितः। निश्चेष्टो लुपकस्तस्मादवश्वस्वस्य समीपतः। ३२। न निजानसु
खं तस्य गतजाण्डवा नवत्। तत्रैव स्वहि नो सो शीतेन बभूवि डितः। ३३। पीडयन् दशने हृत्वा नैव सो गमयं
निशं॥

सूर्योदये प्रजापते पीताम्बले चेतनादि सः । ३७ । लुपको गतसंज्ञस्तु सफलायादिने तथा । मध्याह्नसमये प्राप्ते सरोले
 नथ लुपकः । ३८ । प्राप्तासंज्ञा तस्तेन उच्छित्तो स्यात्तदा सनाह संवलितपदन्यासैः स्वीववच्चलते मुकुः । ४० । वनम
 ध्ये गतश्चैव ह्युत्तरेषा पितृस्तथा । न शक्तिजीवघातो स्पलुपकस्य उरात्मनः । ४१ । फलानि नृभिपतिता न्याजदा
 रस्पलुपकः । यावत्संज्ञागतः स्तत्र तावदस्तंगतोर वि । ४२ । किञ्च विधिताना तेति विललापाति उः स्विनः । फला
 नितानि सर्वाणि हृत्तमूलान्येव दयेत् । इत्थं वाच फलैरे नि प्रीयतां नगवान् हरि । उपविष्टो लुपकश्च न निजां
 लज्जते निशि । ४३ । रात्रौ जोगरं मो नै नगवान् मधुसूदनः । फले मधुजनं मे नै सफलायास्तथा नृप । ४४ । कृत
 मेव लुपकेन अकस्माद् हतमुत्तमा तस्मिन् पुण्ये प्रजावेन प्राप्तराज्यमकटकं । ४५ । पुण्यां ऊरो दयाराज नृयथा ।
 प्राप्ततया मृणु । रवेरुदये वेलायां दिव्यो मृश्राजगाम ह । ४६ । दिव्यवस्तु परिवारो लुपकस्य समापतः । तस्मै स उ
 रगो राजन् वाच वारिण । ४७ । प्राप्नुहि त्वं नृप सुतस्वराज्यं हतकटकं । वासुदेव प्रसादेन सफलाया प्रसाद
 तः । ४८ । पित्रः समिपंगुलं लुत्स्वराज्यं मकटकं । इत्थं तां स गतस्तत्र दिव्यरूपधरो नृपः । ४९ । रुद्रे मतिश्च तस्मात् सत्य
 परमा वै धर्मात्तदा । दिव्याभरणेषु वाचस्वानंतं त्वस्थितो गृहे । ५० । वैष्णवाय तदा दत्तं पात्रराज्यमकटकं । राजां
 च करवर्षाणि सहस्राणि सौमित्राः । ५१ । हरी वासरं संलान विष्णु न किरतः सदा । मनो ज्ञास्तस्य तज्ज्ञासं रदारा

नृपते

पुत्रांश्च विनयेत् ॥ ५३ ॥ ततः सर्वाधिके प्राप्ते राज्ञं हृदये नीवेश्य वा वनं गतः संयतात्मा विष्णुं नक्ति परायणः ॥ ५४ ॥
साधयित्वा तथात्मानं वीष्णु लोकजनमहता एव ये वै कशंति सफला द्वादशी जना ॥ ५५ ॥ इदं लोके यशः प्राप्य
स्वर्गं यास्यंति वै शृगा ॥ धन्यास्तमानवा लोके सफला व्रतकारिणः ॥ सफलं जन्म वैतेषां एव मेतन्न संशयः ॥ पवन
तत्प्रवणं चास्य सफलाय ॥ मुपोषणं तु ५७ ॥ राजसूयस्य यशस्य फलं प्राप्नोति मानवः ॥ ५८ ॥ ॥ इति श्री गरुड
पुराणे श्री कृष्ण युधिष्ठिर संवादे मार्ग शिर्वे रुद्रा सफला एकादशी मात्म्यं नामः ॥ ॥ २ ॥ ॥ ७ ॥ युधिष्ठिर उ ॥ कथि
ता वै त्वया रुद्र सफले कादशी शुभा ॥ कथय स्वप्नसादेन शुक्ला पोषस्य यानवेत् ॥ किं नामा को वीधीः सुम्पाः को
देवः स तत्र हजयेत् ॥ पोषस्य कादशी शुक्ला सा नंदानां मन्त्रपते ॥ शनैः स नारायणं देवल ह्मा सह समन्वितं ॥ पूजयेत्
पद्म पुष्पैश्च दामि चार्घ्यं सुतमं ॥ ३ ॥ चूणमुक्तं च नैवेद्यं घृतपात्रं प्रदीयते ॥ युधिष्ठिर उ ॥ कस्मै उष्टौ रुद्रिके
शल्पमेव पुरुषोत्तमः ॥ ४ ॥ श्री कृष्ण उ ॥ शृणु राज नृप्रवक्ष्यामि शुक्ला पोषस्य यानवेत् ॥ कथया मिमहा नागलो
कानां हितं कामया ॥ ५ ॥ शृणु विधिं विना राज नृ कर्तव्यं वा प्रयत्नतः ॥ पुत्रदानं मनासा सर्वपापप्रणशानि
हृत्वा नारायणो विदेवसाः को मसाधिप्रदायकः ॥ नातः परतरा काचिन्नै लोके सचराचरे ॥ ७ ॥ विद्यावंतं यशस्वंतं
करोति च नरं हरि ॥ शृणु राज नृप्रवक्ष्यामि कथापापहरां परां ॥ जनप्रवक्ष्यामि पुरी पुरा आसि प्राजा सुकेतुमा नृ

तस्य राज्ञस्तथा राज्ञी च पीकानां मध्वत्ते। १८। पुत्रहीने नरा राजा च का लो नीतो मनोरथे। नैवात्मजं नृपो लोने वशक
 तरिमेव च। तेनैव राजा धर्मेण चितितं वरु कालतः। की कर्मो मी क ग ल्या मी सुत प्राप्ति क न वेत्। नरा ध्वेन पु
 रै सौरव्यं ले ने राजा सु के उ मान्। सत या नांत या सा कं न तप हं उ खितो ज वेत्। १९। ता बु नो दं पति ना त्यं चित्तो
 क प र य ए। पीतरो स्प ज उ द तं क वो छ मु प नु ज ते। २०। राजा प श्या न य स्या मियो स्मा कं त र्प यिष्य ति। इत्येवं स स्म
 रं त स्य पीतरो उ खी तो न वेत्। २१। न वा ध वा न मी णि ना मा त्प सु रु द स्त था। नरो च यं ति नृ प स्य न ग जी श्वा प दा तर। २२।
 नरा स्य नृ प तेः स्त स्य नित्यं मन सि व त्ते। नर स्य पु त्र ही न स्य ना स्ति वै ज न्म नः फ लं। २३। अपु त्र स्य हं शु न्य रु द
 य इः स्वि तं स दा। पि तृ दे व म नु ष्या णां ना नृ ए त्प सु तं वि ना। २४। त स्मा श र्व प्र य ले न सु त मु त्पा द ये न रः। इ ह लो
 के य शः स्त वां प र लो के शु नां ग ति। २५। तेषां नृ प ए क तृ णां पु त्र ज न्म गृ हे न वेत्। आ युरा रोग संप ति स्तेषां गृ
 हे प्र व र्त्त ते। २६। पु त्र ज न्म न वे द्ये वां लो का नां पु ण्य का रि णां। पु ण्यं वि ना न च त्रा ति वि षु न क्ति वि ना त था। २७। पु त्र
 स्य संप दो वा पि वि द्या या मि ति मे म ति। एवं चित य मां नो सौ न रा मी ज त ते नृ पः। २८। प्र क षे चित ये राजा नि शी ये चित
 य त तः। स्व य मा त्म वि ना न च चित या मा स के उ मान्। २९। आ त्म या ते उ र्ग ति च वे च यित्वा त दा नृ पः। इ द्वा त्म दे
 ह प लि ता म पु त्र त्वं त थै व च। ३०। पु नः पु नः वि चा र्थि। आ त्म नो हा त का र णं। अ श्वा रु ठ स्त तो राजा ज ग म ग ह
 ने व नो ३१॥

धं५

पुरोहितादयः सर्वे न जानन्ति गतं तृपं गं निरे विपिने राजा मृगपक्षी गणान्वितो ॥ २५ ॥ विचचार तदा राजा वने वृक्षा
 न्विलोक्य गन्धर्वतनयश्च विल्वं श्वस्वर्गं रात्रपनसां तथा ॥ २६ ॥ बकुला नृसप्तपणश्चित्तिकां स्तिलकां नपि
 शालां स्तालं तमालां च ददर्श सरलं तृपं ॥ २७ ॥ इन्दुदिककुमांश्चैव श्रेष्ठां तावदरितया ॥ सल्लकां करमर्दिश्वपा
 दलां नृवदिरानपि ॥ २८ ॥ कांसांश्चैव पलाशांश्च कोपितान् दृष्ट्वा तृपं ॥ मृगव्याघ्रवराहांश्च सिंहान् शापा
 दृगानपि ॥ २९ ॥ गव्यान् रुक्मसारान्श्च मृगालान् शत्राकानपि ॥ वनमाज्जरिकान् वृक्षां नृसल्लकां नृत्रम
 रानपि ॥ ३० ॥ ददर्श तु जगन् राजा वल्मीकादधनि स्मृतान् ॥ तथा वनगतान् मत्तान् कलमै सहस्रगतान्
 गजयुथान्श्च उदितान् करेणुगणमध्यगान् ॥ तां दृष्ट्वा चित्तमास आत्मनः स गजा तृपः ॥ ३१ ॥ तेषां स विचरन् वि
 मध्ये राजा शोभा मवाप ह ॥ महदाश्चर्यमयुक्तं ददर्श विपिनं तृपः ॥ ३२ ॥ तेषां स विचरन् मध्ये क्वचिच्छिवं
 तान् शृणुवन् उलुके विरुतांस्तथा ॥ तास्तान् हि मृगान् पश्यन् ब्रह्मन्नाम वनमध्यते ॥ ३३ ॥ एव ददर्श गिह नं ॥
 तृपो मध्यगतो रवौ ॥ ह्युत्तुग्मापि उतेना जारुतश्चेतश्च धावति ॥ ३४ ॥ चित्तमास नृपतिः स शुक्लकण्ठकः ॥ मया
 उक्तिं कृतं कर्म प्राप्तं उख्यदिद्दीर्घं ॥ ३५ ॥ मया वै तोषिता देवा यज्ञैः पूजानिरेव न ॥ तथैव ब्राह्मणं दाने तोषि
 तमिष्टं नो जनैः ॥ ३६ ॥ प्रजा चैव सदा कालं पुत्रवत्परिपालिता ॥ कस्मादुःखं मया प्राप्तं इदं दारुणं महत्

३१

३०

३५

शिखितापरोराजाजगामेवाग्रतोवनं। सुहृतस्य प्रभावेन सरोद एवमुत्तमः। ३९। मानं संस्पृष्ट्या न च पत्रि
 न्यापरिवो मितं। कारं उवैश्चक्रवाकैराजहं सैश्च शो मितं। ४०। मकरैर्वज्रनीमसैः रत्नैर्जलचरैर्युतं। मसैस्तै
 मीपैसरसस्तस्य मुनिना माश्रमा नृजकन। दृढशरीरालह्मीवान् शकनैश्च शंसि निमव्याप्य रतरं नेत्रै
 मपसव्यस्तथाकरः। प्रस्फुरन् नृपतेस्तस्य कथयन् शोभनं फलं। तस्य तीरे मुनीन्द्र द्वाक वणिने गम
 जगं। ४१। हर्षेण विष्टमनसो मुनीन्द्र द्वाक संस्थितान्। अवताय हिया तस्माद मुनिना मग्रतो ययुः॥ ४४॥
 पृथक्तरुदावन्दे मुनिना तत्रापि संस्थितान्। वन्दे राजा त्रिता तत्र दउवत्त पुनः॥ ४५॥ प्रत्युवस्ते पि मुनयो
 प्रसन्नस्मव्यं तवा कथयिष्यामि माराज नृपते मनसि वर्तते। ४६। राजा उवाच। ये युयं मग्रतः पन्ताक। मारव्या न व
 ता मपि। किमर्थमि गतो ब्रह्म नृवन्दत मम वाग्रतः॥ ४७॥ मुनि यउ॥ विश्वे देवा वयं राज नृस्त्वनार्थि प्रागता
 त्रैवैमाधो निकटमायातो एतस्मात्पच मे हनि। ४८॥ अथ एकादशराज नृपुत्र दानां मनोमतः। पुत्रेन्द्र इति
 सोऽहं पुत्रदाकारिणं नृणां। ४९॥ राजा उ॥ एतच्च मशयो मत्पुत्रस्य करणे महत्। यदि उष्टा नवतो चे पुत्र
 मादियते तस्मात्। मुनी यउ॥ अथैव दिवसो राज नृपुत्र दानां मवर्तते। एकादशति विख्याता क्रियता व्रतमुत्तमं। ५०॥
 अग्निषेक कृतो स्माक रुधस्यैव प्रसादतः। अक्षयपतवराजेऽपुत्रं चैव नृवेषु वं। ५१॥ इत्येव वचनान्तेषां।

कारितं व्रतमुत्तमं। मुनिनां वचनेनेव पुत्रदाया प्रसादतः। ५३। द्वादस्यां पारणं कृत्वा मुनिर्नृनत्वा पुनः२।
आजगाम ये हे पश्चात्तराशी गन्तुमादधौ। ५४। जातं पुत्रं उत्तमैव तेजसंतमं तदृढं। पितरतोषयामास च।
जापालो बहुवसः। ५५। एतस्मात्कारणं प्राजन् कर्तव्यं पुत्रदा व्रतं। लोकानां उदितार्थयितवाग्रे कथितं म
था। ५६। एकचित्तास्तु ये कथं कुरुवंति पुत्रदा व्रतं। तेषां चैव न वेत्तुं न ब्रह्मं मुक्तिगामिनी। ५७। पठना
श्रवणं प्राजन् नृनिष्ठो मफलं न वेत्। ॥ इति श्री ब्रह्मवैवर्तपुराणे श्री कृष्णयुधिष्ठिरसंवादे पौषेष्ठ
जा पुत्रदायि मातास्म नामः॥ ३॥ ॥ ७॥ युधिष्ठिर उवाच॥ नमो वन्दे देवदेवेशं सृष्टिकर्तमिममप्रियः। पौषस्य
रुषिपक्षे तु एकादशी उया न वेत्। ॥ श्री कृष्ण उवाच॥ शृणु राजन् प्रवक्ष्यामि पौषे कृष्णायानवेत्। पुरा
त्रवायुरुदेशात्। स न काद्या रुषिस्तथा। रुषिर्न वाचा स्वामिन् शङ्कतमारवाहि पापघ्नं पुण्यवर्धनं।
यत्कृत्वा मानवो न तया सर्वपापैश्च मुच्यते। विष्णुलोकं तथा हयं। ३। वायुरुवाच। शृणु ब्रह्मन् व्रतं पुण्यं स
र्वपापघ्णं शकं। यः कृत्वा मानवो न तया सर्वपापैश्च मुच्यते। ४। कल्याण कृष्णपक्षे च न्यसे देवं हरिं स्थनं
सहितं त्रीणि यथा च कक्षा रेणु पुजयेत्। पाददेद घृष्टं पुनः प्राञ्जानैवेद्यं घृष्टं वरकरं। दानानि दियते वस्त्राणि
जेन्मोक्षं पुनः पुनः॥ ६॥ दाल उवाच॥ मर्त्यलोके मनुष्याः पापं कुरुवंति जन्तवः। ब्रह्महत्यादि पापैश्चाग्रन्या

𠂔

विविधादिभिः ॥ ७ ॥ परव्यापहारंश्च परव्यसनमोहिताः ॥ कथं न गच्छेन्नरकान् ब्रह्मरसद्विहितत्वतः ॥ ८ ॥ अत्र
 यासे न नगवान् दानेनालेन केन चित् ॥ पापप्रशमनं याति येन तद्वदेकेशवः ॥ ९ ॥ गन्तव्यं ॥ साधुसाधुमहा
 नागशुभमेतद्वदामि ते ॥ यन्न कस्य चिद्वारवातं ब्रह्मविधेः देवतैः ॥ १० ॥ तदहं कथयिष्यामि त्वया प्रष्टुं धिजोत्तमः
 पाषमाद्येऽसंप्राप्तेऽनुविस्नातो जिते प्रियः ॥ ११ ॥ कामक्रोधमहंकारलोभपेक्षुन्यवर्जितः ॥ देवदेवं च संस्मृत्य पा
 दाप्रक्षाल्य कारिणः ॥ १२ ॥ शुभावपतितं ग्रहगोमयं तत्र मानवः ॥ तिलाक्षद्विषकपसं पिठिकां चैव कास्थे ॥ १३ ॥
 पौषे वा पथ्यवा माघे मकरस्थे दिवाकरे ॥ उपवासं च नः कुर्यात् स्नानं च जगत्पते ॥ १४ ॥ स्नानं चैव तिलैः कुर्यात्
 पीठं च तिलैः स्तथाः ॥ होमं चैव तिलैः कुर्याद्दानं देयात् तिलैः समं ॥ १५ ॥ अष्टोत्तरशतं चैव नात्र कार्या विचारणात्
 ततो माघे वसप्राप्तेऽप्रादौ नैव नवेयदि ॥ १६ ॥ मूढं वा कृष्णपक्षस्यैकादश्यां नियमं ततः ॥ श्रुत्वा तु फलदम्
 विधानं तत्र मे शृणु ॥ १७ ॥ देवदेवं समन्वय्य सुस्नातः प्रयतः सुचिः ॥ रुक्मनामं च संकीर्त्य रुतः प्राणायामादिषु
 शत्रौ जागरणं कार्यं शत्रौ होमं च कारयेत् ॥ अर्चयेद्देवदेवेशं शखचक्रगदाधरं ॥ २० ॥ चंदनागरुकहरेः नैवेद्यं
 परतथा ॥ संस्मृत्य नाम्ना च ततः रुद्राख्यं न पुनः ॥ शकृष्णं देनालिकेरैश्च अथवा वज्रपरकैः ॥ सर्वत्रावेपि विप्रै
 र्यादशप्रवराहज्जातिषु दाहितिमाशुजा ॥ २१ ॥ तस्मात्स्नानं च कर्तव्यं महत्तुल्येण सुचिस्मिता ॥ २२ ॥

पञ्चास्तापुगीफलास्तथा ॥ २१ ॥ अर्घ्यदेहाधिधानेन सज्जयित्वा जनादर्शनं । कृष्णकृष्णरूपा तु त्वं नृगतिनांगतिर्न वि ॥ २३ ॥
 ससाराण विमशानां प्रसिद्धपुरुषोत्तमः । जितं ते पुण्डरीकाक्षं नमस्ते विश्वनावनः ॥ २४ ॥ सुब्रह्मण्यनमस्ते स्तु
 महापुरुष एव जः । येहाण्यर्घ्यमया दत्तं लक्ष्मासद्वजगत्पते ॥ २५ ॥ अर्घ्यमित्रः । ततः सुसज्जयेद्विप्रमुदकं न प्रदी
 यते । छत्रोपानहं वस्त्रैश्च कृष्णैश्च प्रियतामिति ॥ २६ ॥ कृष्णधेनुप्रदातव्या यथाशक्त्वा विजोत्तमे । तिलपात्रं विजः
 श्रेष्ठदद्यात्तत्र विचक्षणः ॥ २७ ॥ स्नानप्राशनशस्तास्तथा कृष्णतिला मुने । तिलप्रदो हि जायंते यथा सखाति
 ला विजः ॥ २८ ॥ तावद्वर्षसहस्राणि स्वर्गलोके महीयते । तिलस्नायाति लोघर्ति तिष्ठ होमी तिलोदका ॥ २९ ॥
 तिलदाता च नोक्ता च घटतिलापापनाशनः ॥ नारद उवाच ॥ एते एकादश देवका दृश फलमश्नुते ॥ ३० ॥ सोपा
 स्वानं मम ब्रूहि यदि तु यैर्मियादवः । श्री कृष्ण उवाच ॥ शृणु ब्रह्म नरयथा दत्तं दृष्टं तं कथयामि ते ॥ ३१ ॥ मृत्यु
 लोके पुराणा सिद्धास्माणि तत्र नारदः । ब्रह्मवर्चरता नित्यं देवसंसारतामसा ॥ ३२ ॥ मामोपवासमनिरता मम
 कथा च सर्वदा । कृतोपवाससंयुक्ता मम सजापरायणा ॥ ३३ ॥ शरीरं केचित्तं वैवज्यवासै विजोत्तमः । देवानां
 ब्राह्मणानां च कुमारानां च प्रकृतः । ३४ ॥ गृहाणि प्रासगच्छंति सर्वकालं महासति । मतिक्रमेण तांश्च सर्व
 कालं तु वै विजः ॥ ३५ ॥ दत्त्वा तु भिक्षुके भिक्षां ब्रह्मण्यैव तत्पतिना । ततः कालेन सदा तामयाचैचित्तं विजः ॥

१२

३६

दृष्ट्वा पारणं तेन अष्ट उव्रतमुच्यते ॥ १४ ॥ एवं मासचतुष्टकेऽपि अरवं डैकादशं कृत्वा अष्ट उं फलमाप्नोति स्वर्गमोक्षा-
 दिवांछितं ॥ १५ ॥ रात्रौ जागरणं कार्यं गतवादित्र हजनां मासाधिपं यजेद्देवं पुष्पैर्धूपैर्मनोहरैः ॥ सप्तधान्यमयेगेदे-
 दीपं कार्यं मनोहरः ॥ कथामेतां हरेः श्रुत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ १६ ॥ एवं व्रतं विधातव्यं मासाद्या दश सुव्रतं उद्या-
 पनततः कार्यं व्रतसंहरणं हेतवे ॥ दशमा उदाने प्राप्ते तार्थ्यामा मनोहरं स्नानार्थं स्वस्तिकं तत्र सर्वं ये दत्ताः
 स्रजेः ॥ अरवं उं निर्मलं वस्त्रं परिधाय व्रताय वै ॥ आरुय ब्राह्मण नूतन वस्त्राः स्वस्तिवाचकान् ॥ १७ ॥ तेषां कच-
 नतः स्नात्वा पितृभ्यो नमस्कृत्य देवतान् ॥ फलाहारो जवेतस्पादशाम्प्रां नक्ति तत्परः ॥ १८ ॥ एकादशं निराहारो रात्रौ म-
 उलमूखरेत् ॥ सर्वतोभद्रं संवत्सरे सुमनो हरः ॥ १९ ॥ सुवर्णं विष्णुदेवमा मूर्तिं कुर्वीत सुंदरं ॥ फलं निना न-
 देयानि दीपं कायलिने कृत्वा ॥ जलैर्हर्षेण वेकुंजे देवं गोमं द सुंदरं ॥ हजयेद्वि विधेः पुष्पैर्नक्षत्रैर्ज्यै-
 र्थाक्रमं ॥ २० ॥ षोडशो परैश्च पि पूजयित्वा हरिं विभुं ॥ अर्घ्यं देयो महाराज नक्तियुक्तेन च तसा ॥ समाराणं विमग्नां
 मांसमुद्धरगदाधरं ॥ पापं हरजगन्नाथ अर्घ्यं यं प्रतिष्ठयतां ॥ २१ ॥ अर्घमंत्रः ॥ चंद्रसूर्यौ जिते नो ज्ञे आत्मा त्वं तेज-
 रूपनाक ॥ दीपवत्सर्वदेहत्वं दीपं कृत्वा नमोस्तुते ॥ २२ ॥ त्वन्मायया सितमिदं धूपितं स चराचरं ॥ धूपदानेन देवेश
 प्रीयतां पुरुषोत्तम ॥ २३ ॥ अनंतकालनामा ये विश्वसंभ्रमते विभो ॥ रूपं ते जगदाधारं नैवेद्यं प्रतिष्ठयतां ॥ २४ ॥ नैवे-

घमंत्रः॥ अथ यित्वा कषिके शंगीतवादित्रनिस्सने॥ पुराणपठनेरात्रौ कार्यं जागरणं शुभं॥ ३०॥ प्रजाते वैश्रवं होमं ।
 ब्राह्मणे नवकारयेत्॥ यथावित्रानुसारेण दानं देयं पथकं पथकं॥ ३१॥ शय्यासोपस्कराकार्याश्च दानानि यानि
 च॥ अष्टांगपदमुद्दिष्टं सवसाधेनुरुत्तमं॥ ३२॥ सप्तधान्यानि राजेन्द्र उमामाहेश्वरं त्रयं तिलपात्रं घृतपात्रं यथावि
 नवसारतः॥ ३३॥ जोज्यास्तुभ्यामणस्तत्र च उर्विंशति संख्याया॥ यथावित्रानुसारेण स्तोत्रं स्तोत्रं उकारयेत्॥ ३४॥
 एवं कृते महा नाथ नरकं नैव पश्यति॥ अश्वं दानं लज्जेते लोकान् ये मुनीनां च उल्लभात्॥ ३५॥ अथ जन्मनि नृपालः
 यत्नयत्तु पंडितं कृतं कृतं॥ सर्वं तत्क्षणं तां यां च व्रतस्यास्पृश्यावतः॥ अर्धं च पश्चिमागारि वैधव्यं लज्जेते किं॥ मृय
 ते तनयाय स्य पुत्रवानपि विपद्यते॥ ३६॥ पिता माता तथा भ्राता अर्धं मरणमाप्नुयात्॥ लक्ष्मि सौभाग्यसक्तिः
 रक्ष्यं विधायते॥ ३७॥ तेनापि उदित विख्याता उन्नयेकादशाः शुभाः॥ कर्तव्या न किं युक्तेन अश्वं उ फलदायिनि॥
 ३८॥ अश्वं उ सौख्यमाप्नोति स्वर्गं वा पडमेव च॥ शुक्तिं वा श्वं उ माप्नोति एकादशः प्रजावतः॥ ३९॥ सर्वतार्थेषु य
 त्पुण्यं सर्वदा नेषु यत्फलं सर्वं तत्सर्वमाप्नोति उन्नया व्रतशिलनात्॥ ४०॥ नृयोपि नृयः किमपि शृणु पांडु वयं लतः॥
 उन्नयेकादशा व्रतं कुत्र न दृश्यते॥ ४१॥ अपुत्राः पुत्राः संतु पोत्राः संतु पोत्रिणः॥ निधना सधना संतु जीवं
 उ शरदा शति॥ ४२॥ ॥ इति पञ्चपुराणे श्री कृष्णयुधिष्ठिरसंवादे उन्नया एकादशा व्रतं संहरं समाप्तं॥ ॥ ४३॥

॥ अथ उद्यानविधिः ॥ श्रीफल ३ कुंकुमटाक ५ गेवासुत्रटाक ५ फोफल २७ धारकटाक ५ तोपकटाक
 ५ ॥ सर्वोपधिः कमलकाकडिटंक २ ॥ साक २ ॥ क २ ॥ प्राषचाशेलीटाक २ ॥ अबिलगुलाल ॥ गुगलटाक २ ॥
 वाति ॥ घाउशे ॥ पा ॥ पान १ ॥ क १ ॥ सरसव ॥ टाक २ ॥ राउकापुगुगज १ ॥ धोनुकापुगुगज १ ॥ धोतीया ६ ॥
 फेतिया ६ ॥ कुंकुमः ३ ॥ कउसली ५ ॥ त्रिभा ५ ॥ सुखावकोवन ॥ घृतपात्र ॥ तिलपात्र ॥ पद ॥ चोषाशेर ३ ॥ जवति
 लसेर २ ॥ मडलशेर ६ ४ ॥ अउदशेर ४ ६ ॥ अरदाउशेर २ ॥ मगशेर २ ॥ नीला २ ॥ मसुरनीदालशेर १ ॥ चोषाशे
 २ ॥ गरुशेर १ ॥ जारशेर ५ ॥ घाशेर १ ॥ पातरि ॥ सुहृत्सुवणनिरुपानि ॥ लक्ष्मी नाराण ॥ केलां ३ शेर ३ ॥
 फल ७ ॥ तासतोहोमनो ॥ उमामाहेश्वर ॥ ७ ॥ उपवीत २ ४ ॥ पाटला ७ ॥ शय्या ॥ ॥ गाय ॥ देहशुद्धिप्रायश्चित्तः ॥ ब्रा
 ह्मणजोजनं १०० ॥ ॥ सापालिक ॥ दक्षिणा ॥ ॥ इति उद्यापनसमाप्तं ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ सवत १०२५ वर्षे शाके १५
 ॥ १ ॥ वत्तमिने माघ शुद्ध १२ रवौ लिखितोयंत्रयः ॥ संस् ॥ समाप्तः ॥ ॥ ७ ॥ लेखक पाठयोस्तु न नवतुः ॥ ॥

॥ हरितकीहरीश्वैव गायत्री न पुनः पुनः ॥ अंतर्मलविनाशाय न हणस्मरणं ज्ञापय ॥ १ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

[OrderDescription]
,CREATED=12.08.20 14:09
,TRANSFERRED=2020/08/12 at 14:14:30
,PAGES=29
,TYPE=STD
,NAME=S0003482
,Book Name=M-2616-YEKADASHI MAHATAM
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF

FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,